

Поливанюк Василь Дмитрович,
доцент кафедри
тактико-спеціальної підготовки
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

Штирхунова Альона Дмитрівна
курсант 3 курсу факультету підготовки фахівців
для органів досудового розслідування
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПРАВООХОРОННОЇ ФУНКЦІЇ МВС УКРАЇНИ

Для визначення місця МВС України в системі правоохоронних органів та органів публічної влади є необхідним дослідження їх функцій.

Така потреба, зумовлена не лише тим, що поняття правоохоронний орган однозначно не визначено у нормативно – правових актах, але й тому, що між законодавцем та науковцями відсутній єдиновірний підхід до розуміння функцій правоохоронних органів та їх видів.

Зокрема, якщо брати за основу традиційні підходи до розуміння правоохоронного органу, то до таких можливо віднести підрозділи Національної поліції, органи прокуратури, Служби безпеки, Військової служби правопорядку у Збройних Силах України, Національне антикорупційне бюро України, органи охорони державного кордону, органи доходів і зборів, органи і установи виконання покарань, слідчі ізолятори, органи державного фінансового контролю та інші. Однак, аналізуючи спеціальні закони, які регулюють діяльність вказаних органів та визначають їх правовий статус прослідковується відсутність єдиного підходу щодо розуміння такого загального поняття як «функція».

Дослідження науковців правоохоронної функції ґрунтуються на різних підходах до розуміння поняття функціонування держави у сфері правоохоронної діяльності, що породжує розбіжності у їх поглядах. Насамперед, це зумовлено відсутністю законодавчого визначення правоохоронної функції держави.

Проблема розуміння поняття «правоохоронного органу» та його функцій загострюється ще більше, коли його розглядати у контексті Закону України «Про державний захист працівників суду та правоохоронних органів». Так, у статті першій якого міститься посилання на те, що правоохоронними можуть визнаватись інші органи, які здійснюють правозастосовні або правоохоронні функції [9].

За таким критерієм в системі державного апарату виділяються близько 80 органів, які прямо чи опосередковано здійснюють хоча б одну таку функцію. Разом з тим, за своєю правовою природою та поставленими перед ними завданнями до правоохоронних органів не мають жодного відношення. Таким чином, доречно буде погодитися із думкою Тація В.Я., який зазначає, що у результаті широкого тлумачення правоохоронної функції до правоохоронних органів включаються майже всі органи виконавчої влади, які в тій чи іншій мірі займаються виконанням правоохоронних функцій, тобто опосередковано й правоохоронною діяльністю [4, с. 234].

Крім того, функції нерідко підміняються або ототожнюються із завданнями, повноваженнями чи компетенцією або взагалі не визначаються у законодавчих актах.

При дослідженні проблематики правоохоронної функції МВС логічно буде звернутись до Конституції України, згідно з положеннями якої Україна є соціальною, правовою державою, яка взяла на себе обов'язок охороняти людину та суспільство від негативних проявів. Визначила, що саме людина, її життя та здоров'я, честь і гідність, недоторканість і безпека є найвищою соціальною цінністю[8].

Слово функція походить від лат. *functio* та означає звершення, виконання, діяльність, роль об'єкта в рамках деякої системи.

Такою системою можливо вважати державу, а інструментом забезпечення взятих на себе зобов'язань - правоохоронні органи. Правоохоронна функція держави визначає зміст правоохоронної діяльності.

Підсумовуючи численні напрацювання вчених у даному напрямку та з огляду на положення Основного закону слід виділити базові напрями правоохоронної діяльності органів МВС України: діяльність із захисту державної (національної) безпеки, державного кордону і правопорядку та діяльність спрямована на захист прав і свобод людини та громадянина.

Для більш детального аналізу правоохоронної діяльності та вивчення правоохоронних функцій органів та підрозділів МВС України доцільно їх класифікувати. Більшість поглядів науковців сходяться на тому, що правоохоронні функції слід розділити на головні та другорядні або допоміжні.

Так, до головних відносять ті, що безпосередньо пов'язані з боротьбою зі злочинністю і правопорушеннями та передбачають юридичну відповідальність. Як приклад, слід навести профілактичну, захисну, охоронну, оперативно-розшукову, розслідування злочинів. До другорядних функцій відносять контрольну, дозвільну, право-роз'яснювальну, координаційну.

Такий поділ правоохоронних функцій безумовно має важливе значення у науковій діяльності, проте, як свідчить практика, вище перелічені функції нерозривно пов'язані між собою та діють як єдиний злагоджений механізм спрямований на досягнення мети та завдань, які є пріоритетними для

держави. Наведене дає підстави для висновку про те, що невиконання чи неналежне виконання правоохоронним органом однієї з покладених на нього функцій призводить до невиконання чи неналежного виконання правоохоронної функції держави в цілому.

За таких обставин виникає потреба вивчення поняття «правоохоронна функція» через призму діяльності правоохоронних органів та держави як форми організації суспільства. Тобто, правоохоронну функцію держави не слід ототожнювати з правоохоронними функціями державних органів. Функція держави – це коло її діяльності, у площині якого зумовлюється робота всього державного апарату і кожного з його окремих органів. Функції ж окремого органу держави свідчать про соціальне призначення цього органу як особливої частини механізму держави. Вони мають свій вияв та конкретизацію у компетенції державних органів, закріплених за кожним органом правах і обов'язках.

Для визначення будь-якого поняття, не виняток і поняття «правоохоронна функція», необхідно проаналізувати його основні ознаки. Найбільш узагальнені ознаки правоохоронної функції держави можливо виокремити наступним чином. Правоохоронна функція є комплексним пріоритетним напрямом державної політики; її змістом є забезпечення охорони права і правовідносин, а також захисту основ конституційного ладу; правоохоронну функцію характеризує цілісність і внутрішня узгодженість, цілеспрямованість і стабільність; заснована на принципах верховенства права, законності, пріоритету прав і свобод людини і громадянина; реалізується у відповідних правових і організаційних формах за допомогою державно-владних методів переконання та примусу; потребує забезпечення матеріально-технічними, фінансовими та кадровими ресурсами.

Отже, дослідження правоохоронної функцій в сучасних умовах надає можливість висвітлити пріоритетні напрямки державної діяльності. Виражаючи сутність сучасної держави, правоохоронна функція відображає повноту та ефективність вирішення завдань щодо забезпечення охорони конституційного ладу, прав і свобод громадян, усіх установлених та врегульованих правом суспільних відносин.

1. Бесчастний В.М. Судові та правоохоронні органи України: учебное пособие / за ред. В.М. Бесчастний. К.: Знання 2007. 186 с.

2. Міщенко С.Г. Правоохоронні функції кримінальної юстиції у протидії злочинності / С.Г.Міщенко // *Держава і право. Юридичні і політичні науки*. Вип. 36. К.: Ін-т держави і права НАН України / голова редкол. Ю.С. Шемшученко, 2007. С. 493-497.

3. Пилипчук В. Правоохоронні органи та спецслужби України: реформування чи подальший розвиток / *Вісник Академії прокуратури України*. №1, 2007. С.41-46.

4. Тацій В.Я. Визначення поняття та системи правоохоронних органів у концепції змін до Конституції України (концептуальні підходи) / В.Я. Тацій // *Право України*. №11-12. 2012. С. 233-240.

5. Тацій В.Я. Законодавчі й теоретичні проблеми визначення поняття «правоохоронні функції» / В.Я. Тацій, М.О. Шилін // *Проблеми законності*. Вип. 108. Х.:

Нац. Юрид.акад. України ім. Я. Мудрого, 2010. С. 10-20.

6. Мельник К.Ю. Проблеми законодавчого закріплення поняття «правоохоронні органи» / К.Ю. Мельник // *Вісник Харківського Національного університету внутрішніх справ*. 2009. Вип. 3 (46). 2009. С. 139-146.

7. Загуменна Ю.О. Правоохоронні органи: поняття, ознаки, функції, особливості діяльності / *Право і безпека: науковий журнал*. 2010. №3. С. 145-150.

8. Конституція України від 28.06.1996 року / URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>

9. Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів: Закон України від 23.12.1993 року №3781-ХІІ / URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3781-12>.

Rezvorovich Kristina
Head of the Civil Law
and Procedure Department
of the Dnipropetrovsk State University
of Internal Affairs. Ph.D

PROVIDING OF PUBLIC ORDER AND SECURITY: CHALLENGES FOR HUMAN AND CITIZEN RIGHTS AND FREEDOMS

Solving the problem of public order and security has highly importance in the system of tasks that are set for state bodies of Ukraine. However, high crime rates, low economic stability, and other negative factors indicate that the state is not paying attention to sufficiently problem solving. One of the major reasons for such situation is not fully respected human and citizen's rights and freedoms while ensuring public order and security directly by enforcement agencies. Because one thing is closely related to the other one.

Respect for the individuals, protection of his honor and dignity is the duty of all government bodies, public organizations and officials. This constitutional obligation connected equally to the National Police activities in the part of providing rights, freedoms and responsibilities of the individual and the citizen. Moreover, ensuring law and order, curbing any unlawful acts, protecting human rights and freedoms is an urgent and scrumptious task of the National Police. Taking into account this statement, particular attention should be paid to the protection of individual and citizen rights and freedoms, while ensuring public order and security.

It is impossible to ensure human security unless the police protect the dignity, rights and freedoms of every society member without discrimination on any features, such as national or ethnic origin, religion, political beliefs or any other individual characteristics or status. There is, and cannot be, any contradiction between the protection of human and human rights and the maintenance of public order and security. Rather conversely.